

ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА ОКСАНИ МИХАЙЛІВНИ МАРКОВСЬКОЇ

Йдеться про Оксану Михайлівну Марковську – завідувача музею Лесі Українки Луцького державного педагогічного інституту імені Лесі Українки з 1987 по 1991 рр. Висвітлюється професійна та наукова діяльність дослідниці.

Ключові слова: музей, експозиція, творчість, дослідження, архів, текстологія.

Данилюк-Терещук Тетяна. Штрихи к портрету Оксаны Михайловны Марковской. Рассказывается о Оксане Михайловне Марковской – заведующей музеем Леси Украинки Луцкого государственного педагогического института имени Леси Украинки с 1987 по 1991 гг. Рассматривается профессиональная и научная деятельность исследователя.

Ключевые слова: музей, экспозиция, творчество, исследование, архив, текстология.

Danyluk-Tereschuk Tetyana. Strokes Are to the Portrait of Oksana Mykhajlo Markovskoy. It is about Oksana Markowska – head of the Museum of Lesia Ukrainka of Lutsk State Pedagogical Institute of Lesia Ukrainian from 1987 to 1991 years. The professional and scientific research of researcher is elucidates.

Key words: museum, exhibition, creativity, research, archives, textual.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Оксана Михайлівна Марковська народилася 22 вересня 1961 р. у с. Затурці Локачинського району Волинської області. Після закінчення школи 1978 р. вступила на філологічний факультет Луцького педагогічного інституту імені Лесі Українки.

Отримавши 1983 р. диплом із відзнакою, працювала в Луцькому медучилищі на посаді секретаря комітету комсомолу до 1986 р. Ще в роки студентства Оксана Марковська із захопленням і ретельністю вивчає творчість Лесі Українки, пише дипломну роботу за цією темою, а з 1987-го – працює завідувачем музею Лесі Українки педагогічного інституту.

Професійний інтерес до життя та творчості Лесі Українки спонукає дослідницю до архівної та пошукової роботи. Її першим результатом стали меморіальні речі родини Косачів, які розшукала разом із колегами. Серед знахідок, що стали основою музейної колекції, – план земельних маєтків Мглинського ключа на Чернігівщині за 1917 р.; меблі (шафа для посуду, письмовий стіл, крісло); малюнки Юрія Косача. Усі ці меморії у 1988 р. передала до музею Валентина Болдирєва (1910–2000). Того ж року музейні фонди поповнилися живописними роботами Андроника Лазарчука (1872–1937) – сучасника Лесі Українки, ілюстратора видань Олени Пчілки.

Наприкінці 1980-х рр. О. Марковська разом зі своєю колегою Т. Борисюк вирушають до Свердловська на зустріч зі старшим сином О. Косач-Кривинюк М. В. Кривинюком (1905–1993). Із розповідей Михайла Васильовича дослідниці дізналися про обставини життя сім'ї Кривинюків у 20–40-х рр. ХХ ст., з'ясували важливі моменти з біографії О. Косач-Кривинюк. Того ж року Т. Борисюк і О. Марковська зустрілися в м. Кисловодську з М. М. Собіневською-Бешкуровою (1897–1993) – вихованкою родини Карпових, названих батьків К. В. Квітки. Від Марії Миколаївни дослідниці записали цінні й зворушливі спогади про Лесю Українку, життя подружжя Квіток на Кавказі. Переповідаючи історію свого життя, М. Собіневська і в спогадах, і в подальшому листуванні згадувала, що «Лариса Петровна Косач-Квитка любила мене, уважала как человека, хотя и маленького, в 1902 году и следующие годы до памятного 1913 года. Я помню свою тетю Лесю, которая своей добротой, сердечным отношением и материнской любовью помогла мне стать человеком» [1].

Наукова та пошукова робота дарувала цікаві зустрічі з дослідницями життя і творчості письменниці. Із 1988 р. О. Марковська активно співпрацює з упорядником «Спогадів про Лесю Українку» Анатолем Костенком. Літературознавець готував до друку третє доповнене видання спогадів, у якому планував подати своє багатолітнє листу-

вання з наймолодшою сестрою Лесі Українки – Ізидорою Косач-Борисовою. Через об'єктивні причини робота зупинилася. Лише 2004 р. згадане листування побачило світ у виданні «Лариса Петрівна Косач-Квітка (Леся Українка). Біографічні матеріали. Спогади. Іконографія» (Нью-Йорк–Київ). Його упорядниця Т. Скрипка (Борисюк) зацентрувала увагу на тому, що передрук листів Ізидори Косач-Борисової до А. І. Костенка належить Оксані Марковській [3, 242].

У листопаді 1989 р. у музеї Лесі Українки Луцького державного педагогічного інституту відбулася знакова для України подія. Уперше 74 світлини з архіву родини Косачів були представлені на виставці «Повернення... Леся Українка та її родина в унікальному зібранні фотооригіналів середини ХІХ – початку ХХ ст., подарованому Ольгою Сергіїв зі США», кураторами якої були Т. Борисюк та О. Марковська.

Того ж року музей Лесі Українки Луцького державного педагогічного інституту гостинно запрошує відвідувачів на виставку «Графіка Юрія Косача», яка презентує різногранний талант митця із родинного сузір'я Косачів.

Із початку 1990-х О. Марковська починає роботу над дисертаційним дослідженням «Літературно-текстологічна історія драми “Руфін і Прісцилла” Лесі Українки». У грудні 1991 р. Оксана Михайлівна отримує відрядження на однорічне стажування в Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН Української РСР.

План-проспект дисертації, що нині зберігається у фондах Музею Лесі Українки Волинського національного університету, засвідчує глибоку обізнаність О. Марковської з історією науки про Лесю Українку. Адже для дослідження обрано текст, який, за словами М. Зерова, «є винятково трудний для роботи». Міркування, викладені в плані-проспекті, знайомлять із концепцією дисертації: «У розпорядженні текстологів чорновий автограф з варіантами та вставками, матеріали і виписки щодо історії християнства, чистовий рукопис, повний список твору, першодрук. Це найбільша за обсягом драма Лесі Українки – повний список її має 328 аркушів + 17 аркушів додатків, працювала авторка над нею найдовше; винятково складний шлях пройшов твір до повного опублікування тексту. Численні правки, перекомпонування сцен, їх варіанти, 2 редакції першої дії дають можливість простежити рух і розгалуження тексту в усіх його модифікаціях, відтворити історію створення твору, його морфогенез» [2, 2].

За задумом О. Марковської, робота складалася зі вступу, двох розділів та висновків. У першому розділі – «Творча історія драми. Генеалогія джерел» – дослідниця планувала з'ясувати «розуміння поняття творчої історії як детального і поглибленого дослідження ідейного задуму і творчої лабораторії письменника, історичної епохи, світогляду автора та інших факторів, які впливають на процес творення тексту. [...] Уже в силу факту руху історії, кожному новому поколінню, новій епосі твір являється в абсолютно специфічному ракурсі, якого не було раніше і не буде пізніше, при чому сам цей ракурс є продукт зацікавленого ставлення до твору, прагнення включити його в духовну “орбіту” сучасності» [2, 4]. Другий розділ – «Проблеми текстологічної історії твору» – це дослідження «руху тексту від перших авторських свідчень роботи над ним до поставленої останньої крапки. На основі проведеного аналізу зробимо спробу визначити основний і встановити канонічний текст драми, дати рекомендації щодо едиційної практики» [2, 8].

Окрім зазначеного, дослідниця планувала детально проаналізувати історію публікації драми. Отож, задумане О. Марковською дослідження драми «Руфін і Прісцилла» Лесі Українки було важливим і актуальним, вирізнялося новим оригінальним підходом до тексту твору, його історії та публікації. Сьогодні можемо стверджувати, що сучасна наука про Лесю Українку потребує саме таких текстологічних праць.

На жаль, 23 липня 1992 р. молоде життя Оксани Марковської несподівано обірвалося. Для всіх, хто знав цю вродливу, сповнену невсипущою енергією, доброти, любові жінку, втрата була жахливою. Проте пам'ять про неї як про Людину буде світлою і вічною...

Список використаної літератури

1. Лист Марії Собіневської-Бешкурової від 6 лютого 1987 р. з м. Кисловодська до Т. Борисюк та О. Марковської. – Музей Лесі Українки ВНУ, інв. № ОФ – 1158. – Мова російська.
2. Марковська О. План-проспект дисертаційного дослідження «Літературно-текстологічна історія драми «Руфін і Прісцилла» Лесі Українки». – МЛУВНУ, інв. № ОФ-1201 – 9 с.
3. Скрипка Т. Лариса Петрівна Косач-Квітка (Леся Українка). Біографічні матеріали. Спогади. Іконографія / Т. Скрипка. – Нью-Йорк ; Київ : Факт, 2004. – С. 242.